

1.2.9. Metin Seçimine İlişkin Esaslar

1. Metinler insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere, kişisel verilerin gizliliğine, hayvan haklarına aykırılık teşkil edebilecek; doğaya zarar verebilecek unsurlar içermemelidir.
2. Metinlerde millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel ve toplumsal değerlere aykırı unsurlar yer almamalıdır.
3. Metinler, çocuğa görelilik ilkesine uygun olmalıdır.
4. Derslerde kullanılacak tüm metinler (ana metin ve etkinliklerde kullanılacak metinler) öğrencilerin söz varlıklarını zenginleştirecek nitelikte; sınıf seviyesi ve temaya uygun olmalıdır.
5. Metinler, öğrencilere okuma kültürü kazandıracak, onların okur kimliği oluşturabilmelerini sağlayacak iyi örneklerden seçilmelidir.
6. Öğrencide dil zevki ve estetik zevk oluşturacak; onların duygu, düşünce, bilgi ve hayal dünyalarını zenginleştirecek metinlere yer verilmelidir.
7. Türk ve dünya edebiyatından edebî ve kültürel değer taşıyan metinler seçilmelidir.
8. Seçilecek metinler arasında Türk Cumhuriyetleri ile Kıbrıs ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere de yer verilmelidir.
9. Dünya edebiyatından alınacak metinler, genel kabul görmüş çevirilerden seçilmelidir.
10. Aynı yayınevi tarafından hazırlanan eğitim araç gereçlerinde öğrenci düzeyine uygunluk ilkesi dikkate alınarak bir sınıf seviyesi için seçilen ana metin, başka bir sınıf seviyesinde kullanılmamalıdır.
11. Bir sınıf seviyesinde aynı yazar ve/veya şairin en fazla iki metnine (dinleme/izleme, okuma) yer verilmelidir.
12. Metinler, "Sınıf Seviyesine Göre Tema ve Konuların Dağılımı" tablosundaki sınıf seviyeleri, tema ve konular dikkate alınarak seçilmelidir. Tema kapsamında sunulan konuların tamamının kullanılması zorunlu değildir. Her bir ana metin veya etkinlik için kullanılacak ara metin, ilgili sınıf seviyesi ve tema kapsamında sunulan konulardan en az biriyle ilişkili olmalıdır.
13. Eğitim araç ve gereçlerinde ana metinler komisyon veya yazarlar tarafından yazılamaz. Ancak bunların yazarı/yazarları tarafından etkinlik metni oluşturulabilir. Orijinal metin kaynakçasında bu metinlerin komisyon tarafından yazıldığı belirtilmelidir.
14. Eğitim araç ve gereçlerinde gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, grafik simge, hiper metin, rapor, duyuru, yönerge, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), vlog ve sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde, eğitim araç ve gereçlerini hazırlayanlar tarafından üretilen metinler kullanılabilir. Bu metinler 9. maddedeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.
15. Metinler yazarın/şairin kitaplarından veya eserini yayımladığı süreli yayından alınmalıdır. Eserin birincil kaynağına ulaşamadığı durumlarda metinler, güvenilir kaynaklardan (Millî Eğitim Bakanlığı, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi resmî kurumların yayınları ve resmî bağlantılı adreslerinden) alınmalıdır.
16. Metinlerde olumsuz etki oluşturabilecek ifadeler (argo, küfür, hakaret, müstehcenlik, şiddet, zorbalık vb.) metnin bütünlüğünü bozmadan çıkarılmalıdır. Metinden çıkarılan yerler yay araç içinde üç nokta ile gösterilmelidir.
17. İçerikte kullanılan alıntı, eserin orijinaline uygun olarak verilmelidir. Öğrenci düzeyine ve ders işleniş süresi göz önünde bulundurularak alıntıda kısaltma yapılabilir. Bu durum metnin/eserin altında belirtilmelidir. Kısaltma yapılırken eserin orijinalinden uzaklaşmama ve bağlamdan kopmamaya dikkat edilmelidir. Orijinal metinlerde yazarın üslubundan ya da Türkçenin dönemsel özelliklerinden kaynaklı yazım ve noktalama farklılıklarına yönelik açıklama dipnot şeklinde verilmelidir.
18. Tamamı eğitim araç ve gereçlerine alınamayacak uzunluktaki metinlerden yapılan alıntılarda, bağlamın yakalanabilmesi için eserin alıntılanan bölümüne kadar olan kısmının kısa özeti verilmelidir. Özet, metnin başında farklı yazı tipiyle yazılır.
19. Biyografi türünden seçilecek metinler kişinin örnek teşkil edebilecek ve ilham verebilecek özelliklerini yansıtmalıdır.
20. Bir metin içinde yer alan bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip şiir, anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.
21. Ana metnin okuma metni olduğu durumlarda tema ve öğrenme çıktılarına uygun ek dinleme/izleme metni; ana metnin dinleme/izleme metni olduğu durumlarda tema ve öğrenme çıktılarına uygun ek okuma metni kullanılabilir.
22. Metin seçimine ilişkin esaslara uygun olması koşuluyla çoklu ortam öğelerini içeren dijital metinler kullanılabilir.

23. Eserleri kullanılan, alanda öne çıkmış yazar ve şairlerin -varsa- biyografilerine yer verilir. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılır, öğrenci düzeyine uygun eserleri belirtilir.
24. Öğrencilerin ufkunu genişletmek, öğrencilere ilham vermek ve onları cesaretlendirmek için Türkiye'nin günümüze kadarki birikimini ve kazanımlarını, dünyada yankı uyandıran çalışmalarını, görünürlüğünü, yakın dönemin vizyonunu ve başarılarını temsil eden; ülkemiz kurum ve insanların önemli ve özgün çalışmalarını açıklayan, aralarında dijital içeriklerin de yer aldığı metinlere yer verilmelidir.
25. Bilgilendirici metinlerdeki içerik güncel olmalıdır.
26. Öğrencilerin yaşantılarında kişisel, sosyal ve kamusal alanlardaki etkileşimine örnek olacak; bilim, teknoloji, sanat, kültür ve edebiyat alanlarındaki çağdaş gelişmeleri takip etmesine destek olacak; günümüz dünyasını yorumlamasını sağlayacak; edebî, bilimsel ve kültürel mirasımızı temsil edecek, kavram dünyasını zenginleştirecek söz varlığı içeren metinlere yer verilmelidir.

1.2.10. Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar

Eğitim araç gereçlerine alınacak metin türlerinin sınıf seviyesine göre dağılımına Tablo 3'te yer verilmiştir. İçeriği sınıf seviyesine uygun olmak koşuluyla bütün türlerden her sınıf seviyesinde yararlanılabilir.

Tablo 3. Metin Türlerinin Sınıf Seviyesine Göre Dağılımı

Bilgilendirici Metinler	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Anı	+	+	+	+
Belgesel	+	+	+	+
Ağ günlüğü (blog), vlog	+	+	+	+
Deneme	+	+	+	+
Dilekçe	+	+	+	+
E-posta	+	+	+	+
Efemera (koleksiyon değeri olan metinler: pul, afiş, poster, harita vb.)	+	+	+	+
Fıkra	+	+	+	+
Form	+	+	+	+
Gezi yazısı	+	+	+	+
Grafik simge (bilgilendirici, yasaklayıcı, uyarıcı, yönlendirici)	+	+	+	+
Günlük	+	+	+	+
Günlük metinler (bilet, fatura, davetiye vb.)	+	+	+	+
Haber metni	+	+	+	+
Hiper metin	+	+	+	+
Tanıtma filmi (fragman)	+	+	+	+
Bilgi Görseli	+	+	+	+
Makale	+	+	+	+
Mektup	+	+	+	+
Özdeyiş	+	+	+	+
Portre, öz geçmiş, biyografi, otobiyografi	+	+	+	+
Rapor, tutanak	+	+	+	+
Reklam, kamu spotu, duyuru	+	+	+	+

Sosyal medya mesajı	+	+	+	+
Söyleşi	+	+	+	+
Röportaj, mülakat	+	+	+	+
Tartışma, münazara	+	+	+	+
Kullanma kılavuzu, yönerge	+	+	+	+
Şiir	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Şiir	+	+	+	+
Türkü, şarkı	+	+	+	+
Mani	+	+	+	+
Öyküleyici Metinler	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Çizgi roman	+	+	+	+
Destan	+	+	+	+
Efsane	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+
Fıkra	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+
Masal	+	+	+	+
Öykü (basılı veya dijital)	+	+	+	+
Roman	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+